

Državni izpitni center

M 0 7 2 5 1 1 2 3 M

JESENSKI ROK
ŐSZI IDŐSZAK

ZGODOVINA TÖRTÉNELEM

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Petek, 31. avgust 2007
2007. augusztus 31., péntek

SPLOŠNA MATURA
ÁLTALÁNOS ÉRETTSÉGI VIZSGA

Izpitna pola 1**NAMESTO ZAVEZNIŠTVA HLADNA VOJNA**

V izpitni poli je 25 nalog. Možnih je 60 točk.

1. *Zapisani cilji v listini so:*
 - ZDA in Velika Britanija ne želita ozemeljskega povečanja,
 - po vojni naj bi se obnovile države in tudi samoupravni položaj dežel, ki jim je bil odvzet med vojno, in o obliki vladavine bodo ljudstva odločala sama,
 - po vojni naj bi prišlo do gospodarskega sodelovanja in vsestranskega napredka
 - itd.

Za vsako od treh vsebinsko smiselnih pojasnitev 1 točka.
Skupaj 3 točke.
2. *Državniki na teheranski konferenci:* (Franklin Delano) Roosevelt, (Winston) Churchill in Stalin. (1 točka)
Državniki na potsdamski konferenci: (Harry) Truman, (Clement R.) Attlee, (Winston Churchill) in Stalin. (1 točka)
Skupaj 2 točki.
3. *Sklepi jaltske konference:*
 - razdelitev Nemčije na štiri okupacijske cone,
 - SZ naj bi dobila 10 milijard ameriških dolarjev odškodnine,
 - SZ so obljubili za vojno napoved Japonski Port Arthur, Kurilske otoke in Južni Sahalin,
 - poljska meja naj bi se premaknila 200 km proti zahodu, izvedli naj bi svobodne volitve,
 - OZN bo dobila VS, v katerem bodo stalne članice imele pravico veta.

Za vsak različen, vsebinsko pravilen sklep 1 točka.
Skupaj 3 točke.
4. *Sprejeli so sklep:*
 - o ustanovitvi mednarodnega sodišča za vojne zločince,
 - da jim bodo sodili.**1 točka**
5. *Pravilen odgovor: A – Velika Britanija, B – Sovjetska zveza, C – ZDA in D – Velika Britanija. Za štiri pravilno navedene države 2 točki, za tri ali dve 1 točka, za eno navedeno državo pa 0 točk.*
Skupaj 2 točki.
6. *SZ se je razširila na ozemlja: Poljske, Nemčije, ČSSR in Romunije (upoštevamo tudi baltske države). Za tri naštetje države 2 točki, za dve 1 točka, za eno državo pa 0 točk.*
Skupaj 2 točki.
7. *Prvo vprašanje:* Hladna vojna je obdobje po 2. svetovni vojni, ko je v svetu nenehna politična in tudi vojaška napetost; čas, ko ni ne pravega miru in ne vojne. (1 točka) *Pri odgovoru priznamo vsako vsebinsko smiselno, strokovno utemeljeno pojasnitev hladne vojne.*
Drugo vprašanje: Razlogi za hladno vojno:
 - izguba skupnega sovražnika,
 - dva različna politična sistema,
 - ideološki strah pred komunizmom,
 - vojaška razdeljenost sveta ...

Vsako vsebinsko smiselno pravilno navedbo ocenimo z 1 točko, skupaj 2 točki.
Skupaj 3 točke.
8. *Železna zavesa je pas med zahodnim in vzhodnim delom Evrope, na katerem so minska polja, stražni stolpi, bodeča žica, vojaške patrulje. Za vsako navedbo (videza) železne zavese 1 točka.*
Skupaj 2 točki.

9. *Prvo vprašanje:* ZDA so dodelile Grčiji in Turčiji gospodarsko, finančno in vojaško pomoč, (1 točka); po Marshallovem načrtu pa je bila ponujena finančna in gospodarska pomoč evropskim državam, ki so bile pripravljene ohraniti meščansko ureditev. (1 točka)
Drugo vprašanje: Jugoslavija je pomoč zavrnila. (1 točka)
Skupaj 3 točke.
10. *Prvi element:* Leta 1951 so zahodnoevropske države (Nizozemska, Belgija, Luksemburg, Francija, Italija in Zvezna republika Nemčija) ustanovile Evropsko skupnost za premog in jeklo, ta gospodarska povezava se je leta 1958 povezala v EGS. (1 točka) *Pri odgovoru priznamo vsako vsebinsko smiselno, strokovno utemeljeno pojasnitev gospodarske povezave.*
Drugi element: Leta 1955 je bil podpisan varšavski sporazum, to je vojaška zveza vzhodnoevropskih socialističnih držav, na čelu s Sovjetsko zvezo. (1 točka) *Pri odgovoru priznamo vsako vsebinsko smiselno, strokovno utemeljeno pojasnitev.*
Tretji element: V Moskvi je bil leta 1949 ustanovljen Svet za vzajemno gospodarsko pomoč (SEV), ki je povezoval vzhodnoevropske socialistične države. (1 točka) *Pri odgovoru priznamo vsako vsebinsko smiselno, strokovno utemeljeno pojasnitev.*
Četrti element: NATO je vojaška zveza zahodnih držav, ustanovljena 1949 in poleg zahodnoevropskih držav vključuje ZDA. (1 točka) *Pri odgovoru priznamo vsako vsebinsko smiselno, strokovno utemeljeno pojasnitev.*
Za samo naštete povezave (NATO, varšavski sporazum, EGS in SEV) 1 točka.
Skupaj 4 točke.
11. *Odgovor:* »lov na čarovnice«; »mccarthyzem«, (priznamo tudi Mc Carthyjevo obdobje, makartizem).
1 točka
12. Meščanska ureditev (ZDA), socialistična ureditev (SZ); socialistična ureditev (SZ), meščanska ureditev (ZDA); meščanska ureditev (ZDA), socialistična ureditev (SZ). *Za šest pravih navedb 3 točke, za pet ali štiri 2 točki, za tri ali dve 1 točka, za eno navedbo pa 0 točk.*
Skupaj 3 točke.
13. Informbiro.
1 točka
14. Nemška demokratična republika (NDR, Vzhodna Nemčija), Poljska, Madžarska in Češkoslovaška socialistična republika (ČSSR). *Za štiri navedene države 2 točki, za tri ali dve državi 1 točka, za eno državo pa 0 točk.*
Skupaj 2 točki.
15. *Prvo vprašanje:* ZDA, v Hirošimi. (1 točka) *Delnega odgovora ne priznamo.*
Drugo vprašanje: (Jurij) Gagarin (1 točka)
Skupaj 2 točki.
16. Na 38. vzporedniku.
1 točka
17. Pravi odgovori so K, V, K, K, V in K. *Za šest pravih odgovorov 3 točke, za pet ali štiri 2 točki, za tri ali dva 1 točka, za en pravi odgovor pa 0 točk.*
Skupaj 3 točke.
18. *Prvi element:* Namestitve sovjetskih raket na Kubi in začetek krize. (1 točka)
Drugi element: Ameriška blokada Kube in grožnja svetovnemu miru. (1 točka)
Tretji element: Umik sovjetskih raket in deblokada Kube (vzpostavitev »rdečega telefona«). (1 točka)
Skupaj 3 točke.
19. *Prvo vprašanje:* Pravilna odgovora sta B in C. (1 točka)
Drugo vprašanje: ZDA so podpirale Izrael, SZ pa arabski svet. (1 točka) *Pri odgovoru upoštevamo vsako vsebinsko, smiselno pravilno navedbo, ki vključuje obe velesili.*
Skupaj 2 točki.

20. *Prvi element:* Povezovanje zahodnih con, zamenjava marke v zahodnih conah leta 1948, blokada zahodnega Berlina (1 točka), zračni most in pomoč zahodnih zaveznikov Berlinu, neuspela bloka in konec krize. (1 točka)
Za vsebinsko smiselno pojasnitev krize, z dvema vsebinsko različnima elementom, 2 točki, pomanjkljiv odgovor pa 1 točka.
Drugi element: Leta 1949 sta bili ustanovljeni Zvezna republika Nemčija (Zahodna Nemčija) in Nemška demokratična republika (Vzhodna Nemčija). (1 točka)
Tretji element: Leta 1961 je prišlo do druge berlinske krize, ko so postavili berlinski zid. (1 točka). Razlog za postavitve zidu so bili množični prebegi na zahod, posledica je popolnoma onemogočen prehod iz vzhodnega v zahodni Berlin, presekane so komunikacije ... *Za vsebinsko smiselno pojasnitev druge berlinske krize 2 točki, pomanjkljiv ali pa delen odgovor pa 1 točka.*
Skupaj 5 točk.
21. *Prvo vprašanje:* Avstrija je dobila status nevtralne države. (1 točka)
Drugo vprašanje: Avstriji so bile priznane meje iz leta 1938, v času pred anšlusom. (1 točka)
Skupaj 2 točki.
22. Krizo povzroči grožnja vlad ZDA in Velike Britanije, da bosta umaknili svojo vojsko iz cone A STO in jo dodeli Italiji (usoda cone B STO je bila nejasna). (1 točka)
Kriza je rešena s podpisom londonskega memoranduma (leta 1954) in razdelitvijo STO, cona A STO je dodeljena Italiji, cona B STO pa Jugoslaviji. (1 točka)
Skupaj 2 točki.
23. *Prvo vprašanje:*
Cilji gibanja:
– boj proti kolonializmu,
– mirno reševanje vseh sporov,
– nasprotovanje delitvi sveta na dva bloka,
– gospodarsko sodelovanje ...
Vsebinsko dva različna cilja točkujemo z 2 točkama, enega z 1 točko.
Drugo vprašanje: 1961, Beograd. (1 točka) *Delnega odgovora ne priznamo.*
Skupaj 3 točke.
24. Pravilni odgovori so 4, 3, 2, 1, 5 in 6. Za šest pravih odgovorov 3 točke, za pet ali štiri 2 točki, za tri ali dva 1 točka, za en pravih odgovor pa 0 točk.
Skupaj 3 točke.
25. Pravilna odgovora sta A in B. Za vsak pravih odgovor 1 točka.
Skupaj 2 točki.

Izpitna pola 2**SLOVENSKO OZEMLJE V RIMSKI IN ZGODNJI SREDNJEVEŠKI DOBI**

V izpitni poli je 25 nalog. Možnih je 60 točk.

1. Aquileia (Oglej).
1 točka
2. *Upravne enote:* 1. 10. rimska regija (Venecija in Histri(j)a), 2. Norik, 3. Panonija. *Za vsako našteto upravno enoto 1 točka.*
Skupaj 3 točke.
3. *Prvo vprašanje:* Meščani kolonije so imeli državljanske pravice, meščani municipija niso imeli oz. niso imeli vsi državljanskih pravic. Kolonije upravljajo rimski državljani, municipij upravlja domača mestna aristokracija. *Za navedbo ene razlike 1 točka.*
Drugo vprašanje: Status kolonije sta pri nas imeli mesti Emona in Poetovio, status municipija pa Celeia Nevioudunum, Virunum ... (upoštevamo tudi današnje slovenske zapise mest). *Za eno pravilno navedbo kolonije 1 točka, za eno pravilno navedbo municipija še 1 točka.*
Skupaj 3 točke.
4. Rimljani so uvedli kolobarjenje (dvoletno). Namesto rala so uvedli plug, s seboj so prinesli vinsko trto, pospeševali so oljarstvo in sadjarstvo, izsuševanje močvirij, začeli so krčiti gozdove. *Za štiri navedene spremembe 2 točki, za tri ali dve naštetih spremembi 1 točka, za eno navedeno spremembo 0 točk.*
Skupaj 2 točki.
5. *Prvo vprašanje:* Romanizacija pomeni širjenje rimske kulture, jezika, načina življenja ... (1 točka)
Drugo vprašanje: Romanizacijo pospešujejo kolonisti, vojaki, trgovci obrtniki, uradniki. *Za dva navedena elementa 1 točka.*
Skupaj 2 točki.
6. Mitrej (Mitra) v Ptuju, 2 Nekropola (grobница) v Šempetru. *Za štiri pravilne navedbe 2 točki, za tri ali dve navedbi 1 točka, za eno pravilno navedbo 0 točk.*
Skupaj 2 točki.
7. *Prvo vprašanje:* Mitraizem je bil kult oz. verovanje v boga Mitro, izviral je iz Perzije in je učil, da je bog Mitra z zakolom belega bika ustvaril človeštvo. *Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor. (1 točka)*
Drugo vprašanje: Škofije nastanejo v Ljubljani, Celju in Ptuju. *Za navedbo dveh pravilnih odgovorov 1 točka. Delnega odgovora ne upoštevamo.*
Skupaj 2 točki.
8. Pomikajo se Huni, (zahodni, vzhodni) Goti, Langobardi, Slovani, Avari. *Za dve navedeni ljudstvi 1 točka. Delnega odgovora ne upoštevamo.*
1 točka
9. Veliko prebivalcev je zapustilo domove in se selilo v varnejše kraje, prebivalstvo je gradilo zatočišča refugije, prebivalstvo se je umikalo v višje ležeče predele. *Za vsak različen opis ali dva našteta načina brez opisa 1 točka.*
Skupaj 2 točki.

10. Pravilni odgovori so 5, 4, 3, 6, 1 in 2. *Za šest pravih odgovorov 3 točke, za pet ali štiri 2 točki, za tri ali dva 1 točka, za en pravi odgovor pa 0 točk.*
Skupaj 3 točke.
11. *Prvo vprašanje:* Prva slovanska plemena prihajajo na ta prostor v 6. stoletju, upoštevamo tudi na začetku 7. stoletja. (1 točka)
Drugo vprašanje: Vzrok za ustanovitev Samove plemenske zveze je upor proti avarskemu gospostvu. Upoštevamo vse smiselne razlage, ki pojasnjujejo povezavo Slovanov proti Avarom. (1 točka)
Tretje vprašanje: Samo je bil frankovski trgovec, ki se je izkazal v boju proti Avarom, zato ga ustoličijo za kralja. (1 točka)
Četrto vprašanje: Zveza razpade leta 658 (po njegovi smrti). (1 točka)
Skupaj 4 točke.
12. *Prvo vprašanje:* za kratek opis ustoličevanja 1 točka.
Drugo vprašanje: Prvi znani knez po imenu je bil Valuk. Drugi omenjeni knezi so še Borut, Gorazd in Hotimir. Delnega odgovora ne upoštevamo. *Za dve imeni 1 točka.*
Tretje vprašanje: Kosezi so poseben sloj karantanske družbe, ki ima več posebnosti. Posebnosti kosezov so pravica do sodelovanja pri ustoličevanju knezov, posebno sodstvo, pravica do nošenje orožja, osebna svoboda. *Za vsak naštet element 1 točka, skupaj 2 točki.*
Četrto vprašanje: Najnižji položaj v družbi so imeli sužnji. Bili so potomci premaganih staroselcev in vojni ujetniki. Bili so člani velike družine in podrejeni gospodarju družine. *Za kratek opis položaja sužnjev 1 točka.*
Skupaj 5 točk.
13. Posledica je bila, da je Karantanija izgubila del svoje suverenosti, priznati je morala Bavarsko nadoblast, Karantanija je morala na Bavarsko poslati talce, začne se uvajati krščanstvo. *Za vsako navedbo 1 točka.*
Skupaj 2 točki.
14. Imenujejo se Brižinski spomeniki. (1 točka)
Pisava se imenuje karolinška minuskula. (1 točka)
Skupaj 2 točki.
15. Irska metoda upošteva jezik ljudstva, upoštevajo stare šege in navade, a jim dajejo novo krščansko vsebino, uvedba slovanske desetine, ki je nižja od običajne, pokristjanjevanje z besedo in prepričevanjem in ne tolikšna uporaba sile. *Za vsako navedbo 1 točka.*
Skupaj 3 točke.
16. Mejo je določil Karel Veliki. (1 točka)
Vladal je frankovski državi. (1 točka)
Skupaj 2 točki.
17. *Prvo vprašanje:* Virgil je škof v Salzburgu, ki pošlje v Karantanijo prve misijonarje, potem ko se s prošnjo za pokristjanjevanje nanj obrne knez Hotimir. (1 točka)
Drugo vprašanje: Škof Virgil v Karantanijo pošlje škofa Modesta. (1 točka)
Tretje vprašanje: Cerkevno središče postane Gospa Sveta na Gosposvetskem polju. (1 točka)
Skupaj 3 točke.
18. Pravilni odgovori so 3, 4, 2, 1, 6 in 5. *Za šest pravih odgovorov 3 točke, za pet ali štiri 2 točki, za tri ali dva 1 točka, za en pravi odgovor pa 0 točk.*
Skupaj 3 točke.
19. C – Pribina.
1 točka
20. *Prvo vprašanje:* Imenovala sta se Konstantin (Ciril) in Metod. (1 točka)
Drugo vprašanje: Uvajala sta slovansko bogoslužje, prevajala sta knjige za bogoslužje v slovanski jezik, Konstantin je sestavil prvo slovansko pisavo glagolico, poučevala sta bodoče duhovnike v slovanskem jeziku. *Za vsak naveden element 1 točka, največ 2 točki.*
Skupaj 3 točke.

21. Pradomovina je bila ob rekah Tobol, Irtis, Isim (zadoščata dve reki), Magna Hungaria, Levédia, Etelköz. *Sprejmemo vsako smiselno razlago (tudi navedbo rek). Za navedbo enega kraja 0 točk, za dva ali tri 1 točka in za vse kraje 2 točki.*
Skupaj 2 točki.
22. Merseburg – Henrik Saški (1 točka),
Augsburg – Oton I. (1 točka). *Za samo navedbo kraja ali vladarja 1 točka.*
Skupaj 2 točki.
23. Primogenitura je, ko prvorojeni sin nasledi očeta pri vladanju (1 točka);
primer: Štefan I. nasledi kneza Gézo (1 točka).
Skupaj 2 točki.
24. Boj za oblast (Koppány, Ajtony ...), organizacija države, organizacija Cerkve ... *Upoštevamo vsako smiselno razlago, za vsako 1 točka.*
Skupaj 3 točke.
25. Štefan je za svojega naslednika določil Petra Orseola (1 točka).
Vladali so Árpádoviči (1 točka).
Skupaj 2 točki.